

LEVEN ER NOG ZEEMEERMINNEN AAN ONZE KUST?

Leven er nog zeemeerminnen aan onze kust? Volgens sommige vissers en strandjutters wel, ook biologen sluiten de mogelijkheid niet uit dat er nog zeemeerminnen voorkomen aan onze kust. Misschien zijn het wel vrouwen die overdag de gedaante aannemen van een gewone vrouw met lange in panty's gehulde benen om 's nachts weer in hun vissestaart te kruipen, opperde een bekend Nederlandse bioloog. Enige weken terug kozen we met hem op een windstille avond volle zee, in de hoop een zeemeermin in onze netten te verschalken. Hij meende er eentje gezien te hebben ter hoogte van Knokke-Zoute. We visten echter achter het net. Iemand die rotsvast in het bestaan van zeemeerminnen gelooft en ooit zelfs een intieme relatie beweerd te hebben gehad met een zeemeermin is de Oostendenaar Walter Boot. Al een legende op zich die man die het cafetaria «Beaufort» uitbaat op het westerstaket. Van een legende wordt niet verlangd dat men er als modern-rationeel denkend mens in gelooft.

Maar toen Walter Boot ons op die koele lentemiddag opbelde met de nuchtere mededeling (er klonk wel enige opwinding door in zijn stem) dat ze er terug was, zijn zeemeermin, toen waren we wel heel erg onder de indruk.

In een windbeschermt hoekje van het terras zat ze te zonnen. Lange blonde haren, Noordzeegroene ogen, lippen om te zuïenen, een zongebronde huid, een figuur om van te duizelen met haar lange slanke blote benen.

Maar haar vissestaart dan? Het blauwe badpak dat ze droeg zat haar als gegoten. Gewoon adembenemend, toen pas ontdekten we haar zilverkleurige vissestaart die over de houten reling te drogen hing.

De hele namiddag bleven we geboeid luisteren naar haar verhalen over de zee, over voorbijgane tijden en verdronken steden. Tot ze zei dat ze maar weer eens moest gaan.

Traag zwom ze weg van het land, de golfjes kabbelden vredig aan onze voeten terwijl we haar nauwilden. Twee vreemde, achtergelaten landmensen. Zeemeerminnen bestaan wel degelijk!

Van Atergatis tot Aphrodite

Geen stad of badplaatsje waar ook ter wereld of er is wel een verhaal of legende aan verbonden omtrent een zeemeermin.

De eerste zeemeermin die in de geschiedenis beschreven wordt is de Syrische maangodin Atergatis. Zij werd voorgesteld als half vrouw half vis. Onder de naam Derceto vinden we haar terug bij de Philistijnen. Atergatis had een tem-

pel te Hierapolis in Syrië en ter ere van haar aten de Syriërs geen vis. In een tempel te Ascalon offerde men Dercato gouden en zilveren vissen.

Atergatis vinden we ook bij de Grieken terug als Dercato, later gaat men haar Venus noemen of Aphrodite.

Aphrodite wil letterlijk zeggen, uit het schuim van de zee geboren, godin van de volmaakte schoonheid en de superieure liefde.

Allemaal bewijzen voor het bestaan van zeemeerminnen, ook al werd de Venus van Milo dan afgebeeld met benen in plaats van een vissestaart. De echte Venus van Milo, de vrouw die voor het beeld poseerde, was ontegensprekelijk een zeemeermin. Een der laatsten die onder de mensen heeft geleefd vooraleer ze zich terugtrokken in hun onderzeese steden. De godinnen van Atlantis, regelmatig zoeken ze de kusten op om er de mensen aan wie ze verwant zijn te observeren. Zo ook onze eigen Vlaamse kust.

Zeemeerminnen in Vlaanderen

Vlaanderen is rijk aan meerminnesagen en meerminneverhalen. Hoe kan het ook anders in een land wier kuststrook ontstaan is uit het slik en het zand van de zee.

Uit vele verhalen blijkt dat de bevolking aan de Westvlaamse kust tot voor kort nog stellig geloofde in het bestaan van zeemeerminnen. Men had het niet alleen van horen vertellen maar heel wat vissers hadden haar ook gezien.

«Het zijn wezens half vrouw half vis. Ze zingen wonderschone liederen en blazen op kinkhorens. Vroeger toen er nog geen badgasten waren en de zee nog helemaal van ons was, gingen we bij mooi weer 's avonds laat in de duinen zitten. Het gebeurde dan wel eens dat we de meerminnen hoorden zingen. Nu zijn ze heel zeldzaam geworden», zo vertelde ons een oude visser.

«Maar als ze boven water komen terwijl je aan het vissen bent en ze laten een schreeuw horen, dan moet je dadelijk terugkeren naar de veilige thuishaven. Wie dit niet doet, is een verloren man» aldus een ander visser.

Nog een ander beweert het tegenovergestelde. De schreeuw van een meermin moet je interpreteren als een juichlied. Je hoeft er niet bang voor te zijn, als je maar op afstand blijft. Alleen als de meermin te dicht je schip nadert, moet je van koers veranderen. Ze zijn dankbaar als je hen met rust laat maar ze worden wel graag bewonderd... van op afstand.

Uit de meeste vertellingen en sagen blijkt evenwel dat meerminnen nooit veel goeds met zich brachten. Veelal waren ze de voorbode van een nakende stormvloed. Zo zouden zij de ondergang hebben aangekondigd van Wenduine, Damme, Heist, Oud-Oostende en Mardijke. Of onze recente ontmoeting met de beeldschone meermin een nakende ondergang van Oostende voorspelt, kunnen wij u vooralsnog niet vertellen. «Oostende een verouderde stad, Oostende een dode stad», we hebben dat de jongste tijd al meer gehoord!

Onheil come over Oostende

Ooit hebben inwoners van Oostende een zeemeermin gedood. Andere zeemeerminnen hebben toen een vloek uitgesproken over die stad bij de zee. «Als er een zeemeermin gedood wordt, dan wordt er een stuk land teruggenomen door de zee.»

In de 9de eeuw was Oostende nog een onbelangrijk vissersdorpje gelegen aan de oostpunt van een hoge zandbank. In de 11de eeuw komen we de naam tegen als Robrecht de Vries het plaatsje een paalwerk en een houten kerkje schenkt. Weer twee eeuwen later schenkt Margaretha van Constantinopel nieuwe voorrechten en vrijheden. De zeemeerminnen aasden echter op wraak voor hun vermoorde meester.

De Sint-Clemensvloed van 23 november 1334 richtte zoveel schade dat men zich het jaar daarop genoodzaakt zag de Sint Petruskerk met omliggende woningen te verlaten. Ook het nabijgelegen Blankenberg werd zwaar getroffen. Meer land- en zeevaarts werd een nieuw Oostende opgebouwd. De zeemeerminnen hadden hun tol geëist.

Zestig jaar later, op 22 januari 1394 werd Oostende weer zwaar getroffen. Gelukkig kende de stad omstreeks 1446 een belangrijke bloeiperiode, Oostende was toen zeer bekend omwille van zijn visnijverheid. In 1490 echter werd de stad in de as gelegd door de troepen van Maximiliaan van Oostenrijk. In 1502 werden de dijken opnieuw vernield door een stormvloed, een deel van de stad werd erg geteisterd.

De vloek der zeemeerminnen liet Oostende niet los. Ook tijdens de 80-jarige oorlog bleef de stad niet gespaard met het «Beleg van Oostende» als bedroevend hoogtepunt.

Een handelsonderneming, de Oostendse Compagnie, scheen in 1722 nieuw leven in de stad te brengen, maar in 1732 was de Compagnie al ontbonden waardoor 2000 mensen de stad verlieten en de haven verviel tot een puinhoop. Ook de beide oorlogen gingen Oostende niet onopgemerkt voorbij en nog in 1953 eiste een watersnood verschillende doden en richtte enorme schade aan. Zeemeerminnen worden niet ongestraft gedood of bespot.

«Zo kwam ze als een nimf uit de golven... et Dieu crea la femme.»

Het feit echter dat een zeemeermin weer af en toe aan land komt te Oostende betekent misschien dat zij het onrecht haar verre zusters aangedaan, heeft vergeven. Als je haar mocht ontmoeten, wees dan lief tegen haar en doe haar de groeten.

De meerminnen Mardijke en Wenduine

Het verhaal over de meermin van Mardijke wordt verteld in de Westhoek. Mardijke ligt weliswaar in het huidige Frans-Vlaanderen, op zo'n 10 km ten westen van Duinkerke. Vissers uit Mardijke vingden vele eeuwen terug een zeemeermin die ze na haar ontzettende geschrei terug uit hun netten haalden en weer in zee

wierpen. Terug in het water draaide de meermin zich om en riep toen «Mardijke, Mardijke, Altijd arme, nooit nie' rijke!»

Het ergste is dat haar voorspelling uitkwam. Ooit was Mardijke een belangrijke vissershaven. Door de Sint-Felixvloed van 1530 verzandde de haven en raakte daardoor in onbruik. In 1982 bedroeg het aantal inwoners van Mardijke nauwelijks 400 zielen.

De meermin van Wenduine was dit stadje evenmin gunstig gezind. «Eens viste de hele vloot van Wenduine, wel 24 schepen, in volle zee, toen er plotseling een zeemeermin uit het water opdook en haar gezang liet horen. De vissers poogden haar te vangen, slechts één schip kwam terug naar de thuishaven. De anderen werden verzwolgen door de zee. Tenslotte is het hele Oud-Wenduine door een verschrikkelijke stormvloed vergaan.

Vissers die op de plaats nog op garnalen vissen, voelen bij eb soms een effen oppervlak, zo hard als een vloer. Dat zijn de grafstenen van het koor der oude kerk, die ook door de vloed is verzwolgen. En 's zomers als de zee 'licht', bij laag tij, hoort men soms het geluid van verre klokken weerklinken uit de zee. Het zijn de klokken die de doden mis luiden voor de geesten van de verdrinken vissers. Ooit werd op de plaats van het oude Wenduine een kruisbeeld opgevestigd op de plek waar eens het Oude-Wenduine heeft gelegen. Het kruisbeeld bestaat nog steeds en wordt nu bewaard in de kerk van het huidige Wenduine. Nog steeds draagt men het beeld mee in de jaarlijkse processie.

Over zeemeerminnen (Ook Nieuwpoort, Lombardsijde, Damme, Knokke en Sluis hadden hun zeemeermin) valt nog veel veel meer te vertellen, maar dat doen we dan een volgende keer. cw.

De zeemeerminnen van Atlantis volgens Paul Delvaux.